

ŞİDDETİN KARŞISINDA Hz. PEYGAMBER¹

Dr. Öğr. Üyesi Hatice DÜLBER²

ÖZET

Günümüzde bireysel ve toplumsal problemlerin en önemlilerinden birisi de insanların maruz kaldıkları şiddet içerikli tavır ve davranışlardır. Aslında hiç kimsenin hoşuna gitmeyen ve kendisine yapılmasını istemediği bu tür eylemler birçok Müslüman tarafından da gerçekleştirilmektedir. Hz. Peygamberin tüm hayatına baktığımızda hiçbir insana ve özellikle hiçbir bayana ve çocuğa şiddet uygulamadığı görülmektedir. Hz. Peygamberin bu konudaki örnek bir hayatı ve şiddeti hoş görmeyen söz ve davranışlarına bakarak ders alması gereken bir Müslümanın insanlara şiddet uygulaması irdelenmesi gereken önemli bir sorundur. Gerek insanlara gerekse hayvanlara karşı şiddet uygulayan kişi çeşitli sebeplerle böyle bir davranış sergilemektedir. Bu sebeplerin başında kişinin karşılaştığı problemin çözümünde başka bir çözüm yolu aramayıp, engellendiğinde, öfkelenildiğinde veya sinirlendiğinde şiddet türü tepkiler vermesi gelir. Bu tür davranışların önüne geçebilmek adına gerek aileler gerekse eğitim kurumları veya sivil toplum örgütleri bu konuya ağırlık vermeli, Peygamberin şiddete karşı hayatından örnekler vererek İslam'ın barış, sevgi ve saygıya dayalı düsturlarını öğretmelidir. Kur'an-ı Kerim'de Hz. Peygamberin yumuşak ve şefkatli olduğu ifade edilmektedir. Bu nedenle çalışma kapsamında Kur'an'dan ve Peygamberin hayatından örnekler verilerek, Peygamberin şiddet içerikli davranışlara karşı gösterdiği tepkiler ve söylemler incelenmiştir. Hz. Peygamberi örnek alarak şiddet türü davranışların nasıl önleneceği ve bu hususta Müslümanlara düşen görevlerin neler olduğu çalışma kapsamında irdelenen konular arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Peygamber, Sunnet, Şiddet, Kadın, Dayak

PROPHET MUHAMMAD (pbuh) AGAINST VIOLENCE

ABSTRACT

One of the most important individual and social problems of today is the violent attitudes and behaviors that people are exposed to. In fact, many Muslims practice the violence that no one likes and does not want to be done to themselves. The aim of this paper is to create awareness against violence and to examine the extent to which violent behaviors are involved in Prophet Muhammad's (pbuh) life. Considering Prophet Muhammad's (pbuh) Sunnah in general, it is seen that he never practiced violence against any human being, especially woman or child. As Muslims we should stay away from violence and we, the Ummah, should take Prophet Muhammad (pbuh) as a role model. Commit violence against people should really be studied. The person who shows violent behaviors exhibits this unwanted behavior for various reasons. One of the most important reasons we found is that the people responds with violence in situations when they don't know any other way of solving the problem they are faces, in situations when they are interfered with or angry. Therefore, both educational institutions and non-governmental organizations should focus on this issue and should educate individuals about more peaceful attitudes and behaviors rather than such violent responses. We also want to give examples from the Prophet's (pbuh) life. Because it is stated in Qur'an that Prophet Muhammad (pbuh) was good-tempered and softhearted. Moreover, Aisha (ra) states that Prophet Muhammad (pbuh) never practiced violence against any woman or child. Developing the methods regarding how to prevent violent behaviors by taking Prophet Muhammad (pbuh) as a role model is among the issues that this article will examine.

Keywords: Prophet Muhammad (pbuh), Sunnah, Woman, Violence

¹ Bu Makale 5-7 Mayıs 2018 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen ASEAD 3. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan bildirinin geliştirilmiş halidir.

² Ahi Evran Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Hadis Anabilim Dalı, h.dulber@hotmail.com

GİRİŞ

Ekonomik ve maddi yönden gün geçtikçe daha iyi şartlarda hayatını müreffeh bir ortamda idame ettiren ve her gün hayatını kolaylaştıran imkânlar için çabalayan insanoğlu birbirleriyle iletişimde aynı başarıyı gösterememektedir. Bütün veriler bize insanlar arası ilişkilerde hala, Âdem'in aleyhine şahadette bulunan ve onu yeryüzünde “fesat” ve “terörle” suçlayan melekleri doğrulayan süreci aşamadığımızı göstermektedir.³ Doğrusu biz, kendisinden kurban ibadeti kabul edilmeyen (ve sorunu şiddet üslubuyla çözen) Hz. Âdem'in oğlunun taşıdığı hastalığın aynısını taşıyoruz. “...Seni mutlaka öldüreceğim.”⁴ İnsanlar artık diğer alanlara yaptığı gibi kendi kendisine yatırım yapıp bu problemi aşabilme yollarını bulmaya çalışmalıdır. Bizde toplumun yarası olan bu problemi anlamaya çalışarak çözümüne katkı sağlamak istiyoruz. Bu nedenle Kur'an-ı Kerim'in bize en güzel örnek olarak sunduğu Hz. Peygamber'in bu konudaki yaklaşımını anlamaya çalışmak bu makalenin ana fikrini oluşturacaktır.

1. ŞİDDETİN TANIMI, ÇEŞİTLERİ VE KAYNAĞI

Semantik olarak Arapça olup şedde fiilinden gelen bir fiildir. Kelime anlam olarak sertlik, katılık, yumuşaklığın zıt anlamlısı olarak kullanılır.⁵ Türkçede “Bir hareketin bir gücün derecesi, yeğnlik, sertlik, karşıt görüşte olanlara, inandırma veya uzlaştırma yerine kaba kuvvet kullanma”⁶ gibi anlamlara gelir. İngilizcede tecavüz, zorlama, zorbalık, ırza tecavüz, zora başvurma anlamındaki violence⁷ kelimesi kullanılmaktadır. Genel olarak bakıldığında bir işi yaparken yumuşaklığı, itidali terk edip, onu zor ve güç kullanarak yapma anlamında kullanıldığı söylenebilir.

Şiddet genel anlamda:

- i) Fiziksel Şiddet
- ii) Sözel/Psikolojik Şiddet
- iii) Cinsel Şiddet
- iv) Ekonomik Şiddet⁸ olmak üzere dört şekilde görülmektedir.

³ Bakara, 30 “...Melekler: Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz sana hamd ederek daima seni tespih ve takdis ediyoruz. demişler. Allah da, “Ben sizin bilmediğinizi bilirim” demişti. Altuntaş, Halil-Şahin Muzaffer, Kur'an-Kerim Meali DİB yy.22. baskı, Ankara. 2012,s.5.

⁴ Bkz.5.Maide 27-30.

⁵ İbn Manzur,Lisanu'l arab,Beyrut tarihsiz,III/232.

⁶ Türkçe Sözlük, Türk dil kurumu yay. II/1385.

⁷ Redhouse İngilizce- Türkçe Sözlük, İstanbul,1998,s.1998.

⁸ Bkz-Tuğlu, Nuri, Bireysel ve Aile İçi İlişkilerde İslam'ın Şiddet Karşıtlığı, Rağbet yay.İst.2016,s.82-87.

Şiddet insanın içinde mi yoksa insan bunu dış faktörlerin etkisiyle mi öğrenir? Bu konuda farklı görüşler bulunmaktadır. Freud, Lorenz gibi kişilere göre “savaşta, kişisel tartışmalarda ve her türden yıkıcı ve sadistçe harekette açığa çıkan insanın saldırgan davranışı, rahatlama yolları arayan ve kendini açığa vurmaya için uygun bir durum doğmasını bekleyen, kalıtsal olarak programlanmış doğuştan bir içgüdüden kaynaklanır.”⁹ Şiddetin sonradan kazanıldığını savunan Dollard ve Albert Bandura gibi düşünürlere göre kişi saldırganlık davranışını engelleme veya gözlemleme yoluyla öğrenir.¹⁰ Bunlara göre “insanın davranışını yalnızca çevrenin etkisi, yani “doğuştan” etkenlerin karşılığı olan toplumsal ve kültürel etkenler biçimlendirir.”¹¹ Görüldüğü gibi “şiddetin kaynağını araştıranlar, onu antropolojik, sosyolojik, psikolojik olarak geniş bir yelpazede incelemeye çalışmaktadırlar.”¹² Şiddet insanın kodlarında olan bir duygu olmasına karşılık “kimi zaman çevredeki modellerden örnekleme yoluyla öğrenilirken kimi zaman da bir engelleme yoluyla ortaya çıkan, bazen de kendiliğinden gelişen bir niteliktedir. Bu durum şiddetin tek kaynağa bağlı bir olgu olmaktan uzak olduğunu gösterir.”¹³

İnsanın yaratılışı konusunda meleklerin insanlarla ilgili olarak “fesad çıkaracak” ve “kan dökecek” gibi ifadeler kullanması ve Hz. Âdem’in iki oğlu arasındaki diyalogda ayette geçen “...nefsi onu öldürmeye itti...”¹⁴ ifadeleri insanın kendisinde şiddeti seçme iradesine işaret etmektedir. Yine “...Ona iyilik ve kötülük yapma kabiliyeti verene andolsun ki, kendini arıtan kurtuluşa ermiştir.”¹⁵ buyrulmaktadır.

“Kur’an’a göre insanoğlu, Allah’ın yeryüzündeki halifesi/temsilcisidir. Yani, insanoğlu yeryüzünü imar ve ıslah etmek görevini üstlenmiştir. İnsanın yüklendiği bu emaneti anlamlı kılan hürriyeti, onun olumlu ve olumsuz birtakım güçlerle(yetenek ve zaafarla)donatılmış olmasının bir sonucudur. İnsanda bu iki zıt kutubun iç içe bulunması, onun sınavı açısından kaçınılmazdır. Şayet bu iç içelik söz konusu olmasaydı, bir sınavdan değil, zorunlu bir rolden söz etmek gerekirdi.”¹⁶

Hiz. Peygamber; Yumuşak kalpli bir sahabi olan Vabise b.Ma’bed’e “İyilik ve kötülük hakkında soru sormaya geldin değil mi?der” O da “evet” diye cevap verir. Rasulullah(s.av) yumruğunu sıkarak Vabisa’nın göğsüne bastırır ve şöyle der: “Nefsinden fetva iste. Kalbinden fetva iste. Ey Vabisa!” Rasulullah bu sözünü üç kere tekrar ettikten sonra; iyilik nefsinin ve kalbinin mutmain olduğu , kötülük ise nefiste ve kalpte şüphe (huzursuzluk) uyandıran şeydir....”¹⁷ buyurdu.

⁹ Fromm, Erich, İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri, Say yay.2016,s.22

¹⁰ Güneş, Âdem, Şiddet Din Eğitimi ve Değerler, Arı yay.İst.2016,s.55-57.

¹¹Fromm,age,s.63.

¹² Tuğlu, age,s52.

¹³ Güneş, age, s.61.

¹⁴ 3Maide 27-30.

¹⁵ 91Şems 9.

¹⁶ Özsoy, Ömer-Güler, İlhami, Konularına göre Kur’an, Fecr yay. Ank.1998.s.39-40.

¹⁷ Darimi, Abdullah b.Abdurrahman es-Semarkandi (255/869) es-Sunen, İst.1992, Buyu,2.

Bu rivayet de insanın iyi ve kötü potansiyeline sahip olarak yaratıldığına işaret etmektedir. Nitekim Hz. Peygamber başka bir rivayette” Her insan fitrat üzere doğar. Sonradan anne ve babaları onu Yahudileştirir, Hıristiyanlaştırır veya Mecusileştirir.”¹⁸ diyerek çevresel faktörlerin insan üzerindeki etkisine dikkat çekmektedir.

Bu bilgilerden de anladığımıza göre iyilik ve kötülük insanın kodlarında var. İnsan hangisini seçeceğine kendisi karar verecektir. Şu kısa hikâye bunu güzel bir şekilde anlatmaktadır.

Yaşlı Kızılderili reisi kulübesinin önünde torunuyla oturmuş, az ötede birbirleriyle boğuşup duran iki kurt köpeğini izliyorlardı. Köpeklerden biri beyaz, diğeri ise siyahtı. Çocuk kulübeyi korumak için bir köpeğin yeterli olduğunu düşünüyor, ikinci köpeğe neden ihtiyaç olduğunu ve renklerinin neden illa siyah ve beyaz olduğunu anlamak istiyordu. Dedesine merakla sordu. Yaşlı reis bilgece gülümsemeyle torununun sırtını sıvazladı.

-“Onlar” dedi, “benim için iki simgedir evlat.”

-“Neyin simgesi” diye sordu çocuk.

-“İyiliğin ve kötülüğün simgesi. İyilik ve kötülük içimizde sürekli mücadele eder durur. Onları seyrettikçe ben hep bunu düşünürüm. Onun için yanımdalar onlar.”

Çocuk; “mücadele varsa kazanan da olmalı” diye düşündü ve bitmeyen sorulara bir yenisini ekledi;

-Peki, dedi. “Sence hangisi kazanır bu mücadeleyi?”

Yaşlı reis, derin bir gülümsemeyle baktı torununa.

-Hangisi mi evlat?

-Ben hangisini daha iyi beslersem!¹⁹

Sonuç olarak İslam’a göre insanlar kendi nefislerinde iyi ve kötü özellikleriyle birlikte yaratılmış ancak seçiminde özgür bırakılmıştır. Şimdi insanda fitri olarak var olan şiddetin Peygamberin sünnetindeki yerini incelemeye geçebiliriz.

2. TEBLİĞ SÜRECİNDE ŞİDDETİN YERİ

Hız. Peygamber tevhid inancı bozulmuş, Allah’a şirk koşan, güçlünün zayıfı ezdiği, zulüm ve haksızlıkların çoğaldığı bir topluma Allah’ın birliğini, adaletini getirmek; şirk ve zulmü kaldırmak üzere Allah tarafından gönderilmiş bir elçidir. “Ey Peygamber! Rabbinden sana indirilene tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan O’nun verdiği Peygamberlik görevini yerine getirmemiş olursun...”²⁰ Ayetin ifade ettiği sorumluluğuna en yakın çevresinden başlayan Hız. Peygamber muhatap kitesinin bir kısmı tarafından kabul görürken bir kısmı tarafından hoş karşılanmamış ve kabul görmemiştir. Hız. Peygamber’in bu konuda nasıl bir yol takip edeceği tabii ki vahyin yol göstermesiyle olmuştur.

¹⁸ Buhari,Ebu Abdullah Muhammed b.İsmail(256/869), es-Sahih, Cenaiz,80;Kader,22,İst.1992.

¹⁹Bkz.<http://blog.milliyet.com.tr/hangisini-beslersem-o-kazanir/BlogNo=103782>

²⁰ 5 Maide,67.

Kur'an-ı Kerim'e baktığımızda Hz. Peygamber'den Allah'a inanmayanlarla güzel bir şekilde mücadele etmesi istenmiştir. (Ey Muhammed) Rabbinin yoluna, hikmetle, çağır ve onlarla en güzel şekilde mücadele et...²¹ Vahyin emrini hayatına uygulayarak çevresindekilere sevgi merhamet ve nezaket ilkeleri çerçevesinde muamele eden Hz. Peygamber Allah tarafından şu sözlere muhatap olmuştur: "Allah'ın rahmeti sayesinde sen onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın, onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi..."²² Tebliği kabul etmeyenler için çok üzülen Peygambere Allah "Ey Muhammed! Mü'min olmuyorlar diye adeta kendini helak edeceksin! Biz dilesek onlara gökten bir mucize indiririz de, ona boyun eğmek zorunda kalırlar."²³ Buyurdu. Hz. Peygamberin hayatına baktığımızda çevresindekilere dine inanmaları için şiddet ve zorlamaya dayalı bir tebliğ yürüttüğüne dair kaynaklarımızda bir veriye ulaşamıyoruz. Hz. Peygamberin "Dinde zorlama yoktur..."²⁴ Ayetine muhalif davranması mümkün değildir. Tam tersi inanmayanların Müslümanlara fiziksel, psikolojik, ekonomik şiddet uyguladıklarına dair tarihi kaynaklarda bolca malzeme bulunmaktadır.²⁵ Hatta bu zulümlerden dolayı Müslümanlar önce Habeşistan daha sonra Medine'ye hicret etmek zorunda kalmışlardır.

Bütün bunlara rağmen mürtedin öldürülmesi ile ilgili Peygamberin şiddet içerikli uygulamalara izin vermesi yukarıda söylediklerimize tezat oluşturan ile ilgili rivayetler hadisçiler tarafından zayıf görülmüştür.²⁶ Ayrıca "Hz. Peygamber'in içinde irtidadın da yer aldığı bazı olaylar sebebiyle bazı kişilerin yakılması talimatını verdiğiine ilişkin rivayetler incelenmiş ve bunların Hz. Peygamber'e ait olamayacağı sonucuna varılmıştır."²⁷

Hz. Peygamber'in zina eden kişilere recm uyguladığına dair rivayetlere gelince, bu rivayetlerin kendi içerisinde incelendiğinde hem isnad hem de metin yönünden problemli olduğu, bu rivayetlerin Hz. Peygamber'e aidiyetinin oldukça şüpheli olduğu ifade edilmiştir.²⁸

Hz. Peygamber'in Medine Yahudileri'nin şairi olan olan Ka'b b. Eşref ve Ebu Rafi' gibi kişilerin öldürülmesine hükmetmesi ise onların Yahudi oldukları için değil Medine'de Müslümanların aleyhine müşriklerle işbirliği yaparak onlara zarar vermesi sebebiyledir.²⁹

²¹ 16 Nahl,125.

²² 3 Ali-İmran,159.

²³ 26 Şu'ara 3-4.

²⁴ 2 Bakara 256.

²⁵ Bkz.Sarıçam, İbrahim, Hz. Muhammed ve evrensel mesajı, TDV yay.Ank.2005,s.90-95.

²⁶ Ünal, İ.Hakkı, Sünnet ve Şiddet,"Şiddet Karşısında İslam"DİB yay.Ank.2015,s.256.

²⁷ Ünal, agm,s257,bkz. Ertürk, Mustafa,"Şiddet içerikli bazı rivayetlerin tahlil ve tenkidi, Ç.İ.F.D.sayı 2,s 71-99, Çorum, 2002 - Balcı İsrail, Mürtedin yakılarak öldürüldüğüne dair rivayetlerin tahlili, Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, sayı 4, s 24-47,Samsun,2006.

²⁸ Kırbaçoğlu, İslam'a Yamanan Sanal Şiddet Recm ve İrtidat Meselesi"İslamiyat5(2002)sayı 1,s125.bkz.Dülber, Hatice, İbn Kuteybe ve Hadis Anlayışı, İlahiyat yay.2014,Ank. s.171-173.

²⁹ Ateş, Abdurrahman, Kur'an'a göre dinde zorlama ve şiddet sorunu, Beyan yay, İst. s.75-78.

Peygamberin inanmayan veya başka dine inananlara tanıdığı özgürlüğü ifade eden birçok uygulamasını görebiliriz. Medine vesikanının en önemli özelliklerinden biri taraflara din ve inanç özgürlüğü tanınmasıdır. “Benu ‘Avf Yahudileri, mü’minlerle birlikte bir ümmet teşkil ederler. Yahudilerin dinleri kendilerine, mü’minlerin dinleri kendinedir.”³⁰ Hz. Peygamber Ehl-i Kitabı İslam adı altında birleşmeye çağırıldı. Zira kendisi sadece Arapların değil, bütün beşeriyetin Peygamberiydi.³¹ Hz. Peygamber, Yahudilerin Medine’deki ilim merkezi olan Beytu’l-Midras larına kadar giderek onları islama davet etmiştir.³² Yahudiler Peygamberin çağrısını kabul etmedikleri halde, hiçbir zorlama ile de karşılaşmadılar.

Hz. Muhammed Medine ve civarında güvenli bir ortamın oluşmasından sonra tebliğ faaliyetlerine hız vermiş ve bu amaçla Arap yarımadası ve çevresindeki Hıristiyan liderlere İslam’a davet mektupları göndermiş ve kendisine gelen çeşitli guruplara İslami anlatmıştır.³³ Bu görüşmelerde Hz. Peygamber’in ibadet özgürlüğüne ne kadar önem verdiğini gösteren bir örnek zikretmek istiyoruz. Necran Hıristiyanları Hz. Muhammed’le görüşmek üzere Medine’ye gelmiştir. Söz konusu Heyet, İkinci vakti Medine’ye gelmiş ve Mescid-i Nebi’de doğuya dönerek ibadet etmek isteyince bazı sahabiler onlara müdahale etmek istemiştir. Hz. Peygamber, sahabilerin onlara müdahale etmesine izin vermemiş; aksine, büyük bir hoşgörü örneği göstererek Necranlı Hıristiyanların diledikleri gibi ibadet etmelerine izin vermiştir.³⁴

Hz. Peygamber ve Müslümanlara Mekke’li müşrikler tarafından yapılan işkence ve eziyetler herkesin malumudur. Hz. Peygamber’in Mekke’nin fethini gerçekleştirdiği zaman yaptığı uygulamalar ise O’nun davranışlarına olan hayranlığımızı bir kat daha arttıracak niteliktedir. Mekke’nin Fethi gerçekleştiğinde Hz. Peygamber onyededi kişi dışında genel af ilan etti.³⁵ Peygamberimiz “Bugün Kâbe’de savaşın helal olacağı gündür.” şeklinde sözler sarf eden Sa’d b. Ubade’yi azlederek elinden sancağı aldı ve oğlu Kays b. sa’d’a verdi. Sa’d’ın “Bugün savaş günüdür” sözüne karşılık “Bugün merhamet günüdür” dedi.³⁶ Hz. Peygamber Mekkelilerden kimin kendisine ve sahabilerine işkence yaptığını, kimlerin kendisini öldürmek üzere suikast tertiplemediğini ve kimlerin Bedir, Uhud, Hendek gibi savaşlara iştirak ettiğini ve kimin bütün bedevileri toplayarak kendisini ve İslam’ı ortadan kaldırmak istediğini çok iyi biliyordu. Bunlar Mekke’nin Fethi’yle birlikte O’nun eline düşmüşlerdi. İsteseydi hepsini kılıçtan geçirebilirdi. O’nun bir tek sözü ve hatta işareti bile bunu gerçekleştirmeye yeterdi. Fakat o böyle yapmadı. Çünkü Hz. Peygamber, prensip olarak her zaman düşmanı kazanmayı, imha etmeye tercih ederdi. O’nun bütün davranışları, insanların kalbinin nasıl kazanılacağını gösteren ve hoşgörü anlayışını ortaya koyan hususlardır.³⁷

³⁰Madde25.

³¹ Al-i İmran 3/64.

³² Önkal, Ahmet, ”Beytü’l-Midras, DİA., İstanbul, 1992, VI/95.

³³ Sönmez, Zekiye, İslam’ın ortaya çıktığı dönemde Arap Yarımadası’nda Hıristiyanlık, TDV yy., Ankara, 2012, s.198.

³⁴ İbn Hişam, es-Sire, II/223-224.

³⁵ Sarıçam, İbrahim, Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, D.İ.B.yy. Ankara.2007,s.212.

³⁶ Sarıçam, İbrahim, age,s.211,(İbn Seyyidinnas,232 naklen)

³⁷Sarıçam, İbrahim, age, s.212.

Bu anlamda güç ve kuvvet elde etmek amacıyla yapılacak şiddetin ne zaman ve ne ölçüde yapılacağı Hz. Peygamber'in tebliğ metodunda örnekleriyle mevcuttur. Çünkü değişim şiddet ve savaşla değil ruhi, akli, psikolojik ve ahlaki ilkeler üzerinden gerçekleşir.³⁸

3. AİLESİ VE YAKIN ÇEVRESİNE KARŞI TAVIR VE DAVRANIŞLARINDA ŞİDDETİN YERİ

Günümüzde her ne kadar İslam da şiddet yok desek de Müslümanların en yakın çevrelerine uyguladığı şiddet davranışları çevresindeki insanları İslam hakkında olumsuz etkilemektedir. Müslümanların sergilediği bu tür davranışların Hz. Peygamberin hayatından referans bulması mümkün müdür? “Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz” sözünden hareketle Peygamberin hayatında yakın çevresine şiddet uygulayıp uygulamadığı sorusunu sorduğumuzda bu soruya olumlu cevap teşkil edecek bir uygulamasına kaynaklarda ulaşamıyoruz. Kur'an-ı Kerim'de “Allah'ın rahmeti sayesinde sen onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın, onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi...”³⁹ İfadesinde onun başarısında yatan en önemli faktörlerden birine işaret edilmektedir. Çünkü O gerçekten nazik ve kibar birisiydi. Hz. Hatice (r.a) nin ilk vahiy geldiğinde O'na söylediği sözler Peygamberimizin ahlakını özetler mahiyettedir. “Allah'a yemin ederim ki, Allah seni asla utandırmayacaktır. Çünkü sen akrabalık bağlarını gözetirsin, hep doğruyu söylersin, güçsüzlerin elinden tutarsın. Zor durumda kalan mağdurun hakkını korumak için onlara yardım edersin. Misafirı ağırlamayı seversin. Karşılaşılan problemlerde onlara yardımcı olursun.”⁴⁰ Hz. Ayşe'ninde belirttiği gibi, “O'nun ahlakı Kur'an idi.”⁴¹ O, ahlaki öğretilerin özünü ve ruhunu Yüce Kuran'dan almış ve bunu 23 yıl boyunca ashabına uygulamalı olarak öğretmişti. Bundan dolayıdır ki, ister ailesiyle ve ashabıyla olan ilişkilerinde olsun; isterse müşrikler, münafıklar ve Ehl-i Kitab ile ilişkilerinde olsun, Hz. Peygamberin içselleştirdiği Kur'an ahlakının birçok yansımaları görülmektedir.⁴²

Enes'den gelen şu rivayet ilginçtir: Rasulullah ile beraber yürüyordum. Üzerinde Necran kumaşından yapılmış sert ve kalın yakalı bir elbise vardı. Çölde yaşayan bir Arap, yaklaşarak Hz. Peygamber'in elbisesinden kuvvetlice çekti. O kadar ki, elbisesinin yakası ensesinde iz bıraktı. Sonra şöyle dedi: “Ey Muhammed! Sende olan Allah malından (ganimetlerden) bana verilmesi için emret.” Bunun üzerine Hz. Peygamber, o adama döndü, gülümsedi ve bir şey verilmesini emretti.⁴³

³⁸ Ateş, age,s.118.

³⁹ 3 Ali-İmran 159.

⁴⁰ Buhari,age,Tefsir(alak),1,VI/88.

⁴¹ Muslim, el-Cami,Musafirun139,I/513.

⁴² Erul,Bünyamin,Siret tedkikleri,Otto yy,Ankara,2013,s.299.

⁴³Buhari,es-Sahih,Libas,18,edeb,19,V/40.

Mekke’de müşriklerin Müslümanlara yaptığı işkence ve eziyet arttığında Habeşistan’a hicret etmek zorunda kalınca, Cafer’in Necaş’iye söylediği sözler cahiliye ahlakının nasıl olduğunun en yalın ifadesidir: “Ey Hükümdar! Biz bilgisizlik ve barbarlık içinde yaşayan cahiliye halkı idik. Putlara tapıyor, ölü eti yiyor, ahlaksızlık yapıyor, akrabalık bağlarını çigniıyor ve komşuluk haklarını tanımıyorduk. Güçlülerimiz zayıflarımızı eziyordu....”⁴⁴

Hiz. Peygamber çocuklara karşı sevgiyle yaklaşmış onlara şiddet içerikli söz ve davranışlarda bulunmamıştır. Bu konuyla ilgili onun hayatından sayısız örnekler bulmak mümkündür. Birkaç örnek vererek bunu delillendirmek istiyorum. Bir rivayette Hiz. Peygambere yedi veya dokuz sene hizmet ettiğini O’na yapmadığı bir iş için öf bile demediğini ifade eden Enes b.Malik kendisine bir görev verdiğini fakat O’nun bu görevi unutarak çocuklarla oyuna daldığını, bunu gören Peygamberin kendisine gülererek haydi sana söylediğim şeyi yap demekten başka bir şey yapmadığını ifade eder.⁴⁵ Aslında Hiz. Peygamberin çocuklarına öpmeyi bile çok gören bir ortamda olduğunu bizzat çevresindekilerin ifadelerinden anlıyoruz. Hiz. Peygamberin torunu Hiz. Hüseyin’i öperken gören sahabi kendisinin on çocuğu olduğu fakat hiçbirini öpmediğini bizzat ifade etmiştir.⁴⁶

Hiz. Fatıma ile Peygamberimizin karşılaştıklarındaki davranışları, aralarındaki sevgi ve hürmeti H. Aişe validemiz şu şekilde anlatır: “Resul geldiğinde Fatıma kalkar onu öper, yerini ona verirdi. Fatıma gelince de Allah Resulu kalkar, kızını öper ve yerini ona verirdi.”⁴⁷

Kadınlar konusunda Hiz. Ömer’in eşiyle tartışması esnasında verdiği bilgi o dönemdeki kadın algısını en bariz bir şekilde ifade etmektedir.” Biz cahiliye döneminde kadına zerre kadar değer vermezdik...”⁴⁸ Kur’an-ı Kerim’de “Onlardan birine kız çocuğunun doğumu müjdesi verilince öfkeli bir vaziyette yüzü simsiyah kesilir.”⁴⁹ Kadının ve kız çocuklarının çeşitli sebeplerle ezildiği hatta öldürüldüğü bir toplumda Hiz. Peygamber kadına gereken değeri vermiş, onlara sürekli saygılı ve nazik davranmıştır. O’nun en yakınındaki bayanlar bunu itiraf etmişlerdir. “Hiz. Aişe Hiz. Peygamber’in ne bir hizmetçi ne de bir kadına asla vurmadığını ifade etmiştir.”⁵⁰ İbn Ömer Peygamber döneminde kadına verilen değerin insanlar üzerindeki etkisini şu şekilde anlatır: “Biz Rasulullah (sav) zamanında kadınlarımıza kötü söz sarf etmek veya istediğimiz muameleyi yapmaktan, hakkımızda bir ayet gelir endişesiyle kaçınırdık. Rasulullah vefat edince, istediğimiz gibi konuşmaya başladık.”⁵¹

⁴⁴ İbn İshak, I/195-196.

⁴⁵ Ebu Davud, Es-Sunen ,Edeb,4773-4774.bkz. Canan,İbrahim “Enes b. Mâlik”, DİA,İst. 1995, XI/ 234.

⁴⁶ Buhari,ee-Sahih,Edeb,V/75.

⁴⁷ Tirmizi, es-Sünen, Menakıb,61.

⁴⁸Buhari, es-Sahih, libas,31.

⁴⁹ 16.en-Nahl,58-59.

⁵⁰ Ebu Davud,Es-Sunen ,Edeb,4785.

⁵¹ İbn Mace,Cenaaz,65.1632.

Bütün bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere dönem kültüründe dayağın var olduğunu anlıyoruz. Peygamber vefat ettikten sonra uydurulan veya zayıf olan veya Peygamberin sünnetine uymayan rivayetler arasında kadın ve kadına şiddet konusunda rivayetler de vardır.⁵² “Kadınları zarar vermeyecek miktarda aç bırakınız ve aşırı gitmeyecek kadar kıyafetsiz bırakınız. Çünkü onlar iyice doyup güzelce giyinirlerse dışarı çıkmaktan başka bir şey düşünmezler, Ama eğer biraz aç ve çıplak kalırlarsa onlar için evde oturmaktan daha hayırlı bir şey yoktur.” İbnü’l-Cevzi, İbn Arrak, Şevkani ve Suyuti haberin tamamen asılsız olduğunu söylemektedirler. “Kadınlara danışın ama dediklerinin aksini yapın.” Bu ifadenin Rasûlullah (sav)’tan sadır olmadığını belirten Aliyyül-Kari, Sehavi ve Suyuti aynı manada Hz. Ömer’den nakledilen bir başka söze yer verirler: “Kadınlara muhalefet ediniz. Çünkü onlara karşı çıkmakta bereket vardır.” Haberin diğer bir varyantını da Şevkani şu şekilde vermektedir: “Sizden biriniz hiçbir işi danışmadan yapmasın. Eğer istişare edecek birisini bulamazsa karısına danışsın sonra onun dediğinin aksini yapsın. Çünkü muhalefette bereket vardır.”⁵³

“Kişiyi hanımını neden dövdüğü sorulmaz”⁵⁴ Ahmed b. Hanbel’in Müsned’ini tahkik eden Şuayb el-Arnabud “rivayetin senedinde geçen Abdurrahman el-Musli’nin zayıf bir ravi olduğunu, rivayeti sadece Davud el-Evdi’nin rivayet ettiğini O’nun da Ebu’l-Fettah el-Ezdi tarafından zayıf bir ravi olarak kabul edildiğini belirtir.”⁵⁵

Hz. Peygamber’inde eşleriyle aralarında zaman zaman sorunlu dönemler olmuştur. Kur’an’da Resulullah’ın eşleri ile arasında yaşanan iki ciddi meseleden bahsedilmektedir. Bunlardan birisi Hz. Aişe’ye yönelik ifk hadisesidir. Bu olayda Hz. Aişe’ye iftira edilmiş, yaklaşık bir ay boyunca konu gündemde kalmıştır. Konuyla ilgili ayetler gelene kadar Hz. Peygamber ve Hz. Aişe son derece sıkıntılı günler geçirmiştir. “Resullullah Hz. Aişe’nin yattığı odaya girince dedikoduların çıktığı günden beri ilk defa yanına oturarak söylenenleri tekrar etmiş ve, “Eğer masum isen Allah seni temize çıkaracaktır, bir günah işledinse tövbe et ve affını dile; Allah tövbekarları bağışlar” demiştir. Aişe, Peygamber’in dedikodulara inandığını, bu sebeple de ne söylese şüphe ile karşılayacağını ifade etmiş ve artık Hz. Ya’kub gibi sabredip Allah’tan yardım dilemekten başka çaresinin bulunmadığını (Yusuf 12/18) söylemiştir. Bu sırada uzun süredir beklenen vahiy gelmeye başlamıştır. Nur suresinin 11. ayetinden itibaren başlayıp devam eden ilahi beyanda çirkin iftirayı çıkarmanın büyük bir azaba maruz bırakılacağı ifade edilmekte, ona alet olup dedikoduyu yayanların bir avuç insandan ibaret olduğu bildirilmekte, bunun yanında söylentileri duyan kadın erkek bütün müslümanların duyarsız ve bilinçsiz davranışları da kınanmaktadır.”⁵⁶

⁵² Bkz. Ateş, Ali Osman, Kalıp yargılarda Kadın, Beyan yy,İst.2000, Sarmış İbrahim, Rivayet Kültürü ve Olumsuz Kadın Algısı, Düşün yy.İst.2011,Şefkatli Tuksal, Kadın karşıtı söylemin İlam geleneğindeki izdüşümleri, Kitabiyat yy,Ank.2000.

⁵³ Martı, Huriye, Kadın Konusunda Resulullah (sav)’a Nisbet Edilen Uydurma hadisler, Son Peygamber info,31.01.2014.

⁵⁴ Ebu Davud, Nikah,42;Ahmed b. Hanbel,I/20,hd.no:122.

⁵⁵ Ahmed b.Hanbel,Msned,tahkik:Şuayb el-Arnabud-Adil Murşid,I/275.

⁵⁶ Fayda Mustafa,İfk Hadisesi,TDV İslam Ansiklopedisi,XXI/508.

Resulullah'ın Yine Kur'an'da bahsi geçen eşleriyle ilgili yaşadığı başka bir sorun ise şudur: İslam toplumunun refah düzeyi yükseldiğinde Peygamber'in eşlerinin diğer kadınlar gibi daha rahat bir yaşam sürdürme talepleriyle birlikte ortaya çıkmıştır. Bu durumda Rasul, onlara dünya nimetlerini istiyorlarsa boşanmayı teklif etmiştir.⁵⁷

Her iki durumda da Resullullah ciddi biçimde etkilenmesine rağmen eşlerine asla el kaldırmamış, hatta kırıcı ve incitici bir söz söylememiştir. Nitekim şöyle buyurmuştur: “Sizin en hayırlınız kadınlara en iyi davranandır”⁵⁸ Kendisi hiçbir şekilde şiddete başvurmadığı gibi, eşlerinin döven sahabeyi de uyarmıştır. “Siz eşlerinizi köle döver gibi dövmekten hiç utanmıyor musunuz? Gündüz dövüp gece birlikte oluyorsunuz öyle mi?”⁵⁹

“Rubeyyi binti Muavviz b. Afranın haber verdiği göre, Sabit b. Kays b. Şemmas karısını dövmüş ve kolunu kırmıştı. Karısı Cemile binti Abdullah b. Übeyy'in erkek kardeşi Rasulullah(sav)a gelerek şikâyetinde bulundu. Allah Rasulu, Sabit'e haber göndererek çağırttı ve “ondan alman gereken şeyi(hul bedeli)al ve onu serbest bırak” buyurdu. Sabit “peki” diyerek kabul etti. Rasulullah(sav)kadına bir hayız süresi beklemesini ve sonra ailesinin yanına dönmesini emretti.”⁶⁰ Hz. Peygamber şiddet karşısında fiili tepkisini ortaya koymuş “aile içinde olur böyle şeyler” veya “kol kırılır yen içinde kalır” dememiştir.⁶¹

Şiddet bazen hayatımızda problemler yığını olan aysbergin görünen yüzü olabilir. Yani Şiddet uygulayan kişilerin davranışlarının altında büyük problemler yatabilir. Günümüzde çok kompleks ve insan vicdanının kaldıramayacağı şiddet olayları cereyan etmektedir. Örneğin bir baba çocukları ve eşini öldürüp sonrada kendisi intihar edebilmektedir. Eşini öldüren ve cesedini saklayan gibi insanın kanını donduran olayları medyadan görüyoruz. Tabiki bu tip olaylar toplumun çeşitli kesimlerinin bir araya gelerek incelemesi gereken konulardır. Biz genelde günlük ilişkilerimizde meydana gelen daha anlaşılabilir problemlere sebep olan olaylara karşı Hz. Peygamberin önceden almış olduğu tedbirler üzerinde durmak istiyoruz.

---

⁵⁷ Bkz. 33 Ahzab 28-29.

⁵⁸ Tirmizi,es-Sunen,Rada,11.

⁵⁹ İbn Mace,es-Sunen,Nikah,51

⁶⁰ Nesai, es-Sunuen, Talak,53.

⁶¹ Ünal, İsmail Hakkı, Kadın ve aile yazıları, Dib yay, Ank,2011.s251.

4. PEYGAMBERİN ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE YÖNELİK ALDIĞI TEDBİRLER

Şiddetin yaygın olduğu bir toplumda Hz Peygamber'in bunu nasıl başardığı ile ilgili ilkelerin tespiti şiddetin yaygınlaştığı toplumumuz için büyük bir önem arz etmektedir. Bu tedbirleri şu şekilde inceleyebiliriz.

A. FİZİKSEL ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE YÖNELİK ALDIĞI TEDBİRLER

Yüze vurma, çarpma, sarsma ve çimdiklemeden başlayıp, ölüme kadar uzanan birçok değişik formda ortaya çıkan, belirtileri görünür olması itibariyle ilk akla gelen şiddet türüdür.⁶²

- 1- Tokat atma veya bir şey fırlatma.
- 2- İtme, tartaklama ya da saç çekme.
- 3- Yumrukla ya da bir cisimle vurma.
- 4- Tekmeleme, sürüklenme ya da dövme.
- 5- Boğazını sıkma ya da bir yerini yakma.
- 6- Bıçak, silah gibi aletlerle tehdit etme ya da bunları kullanma.⁶³ Şeklinde tehlikeli boyutlarda kendini göstermektedir.

Hz. Peygamberin gerek normal insan gerekse peygamber olarak başarısındaki yöntem ve teknikleri incelediğimizde fiziksel şiddeti kullanmadığını görürüz. Bir insan olarak bunu başaran Hz. Muhammed'in hayatı hiç de kolay değildi. Daha doğmadan babasını, küçük yaşta da annesini kaybetti. Dedesi vefat ettikten sonra amcasının yanında kaldı. Küçük yaşlarda para kazanmak için çalıştı. Hayatın da mücadele etmesi gereken birçok zorlukla karşılaştı. Bütün bunlarla mücadele ederken kız çocuklarının öldürüldüğü, kölelerin şiddete maruz kaldığı, insanların haksız olarak birbirlerini öldürdüğü bir toplumda yaşıyordu.⁶⁴ Peygamberin kullandığı yöntemlerin hepsini sıralamak makalenin sınırlarını aşacağından en önemlilerine birkaç örnek vermekle iktifa edeceğiz.

a) Yapmasını söylediği davranışları kendi örneğinde göstermesi : Peygamberin toplumda kabul görmesinin en önemli özelliği kendisinin söylediği şeyleri yapmasıdır. Yukarıda işaret ettiğimiz gibi hiçbir zaman kendi eşine veya çevresindeki çocuklara fiziksel şiddet uygulamamıştır. Hz. Ali'nin namaz kılarken onu örnek alarak namaz kıldı ve yeni dine intisab etti.⁶⁵ Hadis kitaplarında Hz. Peygamber'in hayatında tatbik etmediği ve edilmesini tavsiye etmediği, fakat ona isnad edilen bazı sözlere rastlamaktayız. “Çocuğunuz yedi yaşına geldiği zaman ona namaz öğretiniz. On üç yaşına geldiğinde kılmazsa onu dövünüz.....⁶⁶

⁶² Güneş, Âdem, age, s.62.

⁶³ Küçük, Yunus Emre, Eşler arası şiddeti önlemede fıkhıta öngörülen tedbirler, RÜSBE, Rize,2011,s.24.

⁶⁴ Bu konularla ilgili tüm İslam tarihi kaynaklar ittifak halindedir. bkz.Sarıçam, İbrahim, Hz.Muhammed ve evrensel mesajı, DİB yy.2002,Ankara.

⁶⁵ Sarıçam, age,s.85.

⁶⁶ Ebu Davud,es-Sünen,es-Salat,25,hadis no:494-495.

Bu rivayeti metin ve sened yönünden değerlendiren Mustafa Ertürk'e göre "ekserî muhaddislerin kabul ettiği bu kriterler çerçevesinde namazın öğretilmesi esnasında çocuğun dövülebileceğine dair rivayetin sened yönünden sahîh kabul edilmesi zor gözükmektedir."⁶⁷ Yine rivayetin metin yönünden de Peygamberin sünnetine uygun olmadığı ifade edilmiştir.

Problemin asıl sebeplerinden birinin peygamberden nakledildiği ifade edilen tek bir rivayetin sünnet olarak algılanmasından kaynaklandığını ifade etmektedir.⁶⁸ "Niçin yapmadığınız şeyi söylersiniz"⁶⁹ ayetinin gereği olarak Peygamber'in davranışları insanların İslam dinini benimsemesinde etkili olmuştur.

b) Gönüllülük ilkesini uygulamıştır: "Zorla yapılan bir iş ya karın ağrıtır ya diş" O'nun etrafındaki kişiler İsteddiği için inanmıştır. Çevresindekilerden Hz. Hatice, Hz. Ebubekir, Hz. Zeyd gibi müslüman olanlara baktığımızda kendi istekleriyle Müslüman olduklarını görürüz. Elimizdeki kaynaklar Hz. Peygamber'in insanlara zorla bir şey yaptırmadığını ifade eden birçok örnekle doludur. Tam tersine kendisine muhalif olanlar inananlara fiziksel şiddetin en ağırını yapmışlardır. Hz. Bilal'in müslüman olduğu öğrenilince kendisine şiddet uygulanmış, Habbab b.Eret kızgın taşlar üzerine yatırılmış, işkence izleri ömrünün sonuna kadar onun sırtında kalmıştır.⁷⁰ Bütün bu işkencelere rağmen dinlerinden dönmemişlerdir. Zaten Hz. Peygamber K. Kerim'de geçen "dinde zorlama yoktur"⁷¹ ayetinin gereğini hayatı boyunca uygulamıştır.

c) Tedricilik yöntemini uygulamıştır: Hz. Peygamber insanların kötü alışkanlıklarından hemen vazgeçmesinin kolay olmadığını biliyordu. Bu nedenle insanlara bu alışkanlıklarından vazgeçmesi için zaman tanımıştır.

Hz. Peygamber, Muaz b. Cebel'i İslam'a davetle ilgili olarak Yemen'e gönderdiği zaman ona şu talimatı vermişti: "Sen Kitap Ehli bir topluma gidiyorsun, bu itibarla Aziz ve Celil olan Allah'a ibadet etmek, onları çağıracağın ilk şey olsun. Allah'ı tanıdıkları zaman, onlara şunu haber ver: Allah gece-gündüz içinde beş vakit namazı farz kılmıştır. Bunu yaptıkları takdirde, onlara şunu haber ver: Allah, zenginlerinden alınıp fakirlerine verilecek olan zekâtı farz kılmıştır. Buna da itaat ederlerse onlardan zekâtı al, fakat mallarının en iyilerinden sakın."⁷²

⁶⁷ Ertürk, Mustafa, Çocuğun dini eğitiminde kullanılan bir hadis ve tahlili, marife, yıl 2, sayı 2, güz 2002, s. 78.

⁶⁸ Ertürk, agm, s. 79.

⁶⁹ 16 es-Saff, 2.

⁷⁰ Sarıçam, age, s. 93-94.

⁷¹ 2 Bakara, 256.

⁷² Buhari, es-Sahih, Kitabı't-Tevhid, 29, s. 164.

d) İnsanları ikna etme yöntemini kullanmıştır: Hz. Peygamber karşısındaki insana islamı anlatmak için çeşitli yerlerde eğitim öğretime devam etmiştir. Örneğin Mekke’de Daru’l-Erkam bu amaçla kullanılan bir mekândı.⁷³ “İkna gücüne ve savunduğu fikre güvenen kişi, şiddete başvurmaz.”⁷⁴ Sözünün doğruluğu Peygamber’in davranışlarıyla uygunluk arz etmektedir.

e) İnsanlara doğruyu anlatmıştır: Bazen çöl hayatı için normal olarak algıladıkları yanlış uygulamaları yapmaya çalışan kişilere, öncelikle doğruyu anlatırdı. Örneğin; Peygambere soru sormak için gelen bir bedevi mescidin bir tarafına bevlini yaptı. Yanında duran sahabe ona şiddetle müdahale etmek istedi. Hz Peygamber onlara müdahale ederek bir kova su döküp bevl yapılan yerin temizlenmesini istedi.⁷⁵

Peygamber bu kişinin dövülerek kovulmasına izin verebilirdi. Ama böyle yapmayarak onun kendi çevresinde yapmaya alıştığı bu işi yapmamasıyla ilgili bilgi verilmesini isteyerek hem şiddeti önlemiş hemde o kişinin kazanılmasına sebep olmuştur.

f) Kötü olay olmadan önce tedbir alması: Aslında Peygamberin en önemli özelliklerinden birisi buydu. Örneğin; Rasulullah Yemene gönderdiği Muaz b.Cebel’i arkasından çağırıp” Benim iznim olmadan hiçbir şey almayacaksın. Zira bu gululdur (hırsızlık). Kim gulul yaparsa, aldığı şeyle kıyamet günü (Allah’ın huzuruna) gelir. İşte bu hususu tembih için)seni çağırdım” diyerek ona önceden olması muhtemel olaya karşı uyarı yapmıştır.⁷⁶

Fatma binti Kays “...Rasulullah’a gelip Muaviye İbnu Ebi Sufyan ve Ebu Cehm’in benimle evlenmek istediklerini haber verdim. Ebu Cehm, sopasını omuzundan indirmez.Muaviye ise fakirdir.Sen Usame b. Zeyd ile evlen!...”⁷⁷ dedi. Hz. Peygamber Fatıma’yı dövülme ihtimaline karşı uyarmıştır.

g) İnsanlarla iletişim ve diyaloga önem vermesi: Hz. Pegamber çevresindeki herkesle iyi iletişim kurardı hatta Yahudilerin Medine’deki ilim merkezi olan Beytu’l-Midraslarına kadar giderek onları İslam’a davet etmiştir.⁷⁸ Yahudiler Peygamberin çağrısını kabul etmedikleri halde, hiçbir zorlama ile de karşılaşmadılar.

h) Görevini yaparken ahlaki ilkelere dikkat etmiştir: Aslında ahlak, insanlıkla yaşıttır. Bütün Peygamberlerin öncelikli görevi, ahlaklı, erdemli toplumlar oluşturabilmektir. Yepyeni bir ahlak sistemi kurma iddiası olmayan Hz. Peygamber, gerek önceki Peygamberlerin öğrettiği, gerekse içinde yetiştiği toplumda var olan ahlaki öğretileri geliştirmiş, onlara deruni ve uhrevi bir boyut katarak ideal ahlakın en güzel örneklerini bizzat yaşayarak öğretmişti.

⁷³Önkâl, Ahmet, Rasulullah’ın islama davet metodu, Esra yy, Konya,1992,s.79.

⁷⁴ Tarhan,Nevzat, Kadın Psikolojisi, Nesil yy.Ank.2018,s.185.

⁷⁵ Buhari,age,vudu,57,Muslim,es-Sahih,Tahare,98-100.

⁷⁶ Tirmizi,es-Sünen,Ahkam,8,(1335)

⁷⁷ Muslim,age,Talak 36,(1480).

⁷⁸ Önkâl, Ahmet, ”Beytü’l-Midras, DİA. İstanbul,1992,VI/95.

İnsanlardan çekinmeye, korkmaya, utanç duymaya dayalı ahlak yerine, kaynağını Hak'tan, vicdandan, hayâdan, takvadan ve "ihsan" mertebesinden alan; Allah korkusuna, ilahi murakabeye, her an görülüp gözetildiğine ve yaptığı zerre miktarı hayır yada şerri karşısında bulacağı ahiret inancına dayanan, Hakkullah ve hakku'l-ıbaddan beslenen bir ahlak sergilemişti. Yüce ahlakın timsali olan Allah Rasulü, kendi ifadesiyle "Güzel ahlakı tamamlamak için gönderilmişti."⁷⁹ Hz. Aişe'nin belirttiği gibi, "O'nun ahlakı Kur'an idi."⁸⁰ O, ahlaki öğretilerin özünü ve ruhunu Yüce Kur'an'dan almış ve bunu 23 yıl boyunca ashabına uygulamalı olarak öğretmişti.

ı) Zor şartlarda bazı kolaylıkları tercih etmesi: Hz. Peygamber haram olmadığı müddetçe kolay olanı tercih etmiştir. "Siz zorlaştırıcı olarak değil, kolaylaştırıcı olarak gönderildiniz"⁸¹ diyerek ümmetini bu konuda uyarmıştır. "Önünüzde iki yol varsa siz kolay olanı tercih edin."⁸² Tavsiyesi de aynı kapsamdadır.

j) Kendisine verilen görev için çabalamış ve gayret göstermiştir: Hz. Peygamber görevinde başarılı olmak için elinden gelen tüm tedbirleri almıştır. Buna rağmen inanmayanlar için üzülünce "Onlar iman etmiyorlar diye adeta kendini helak edeceksin!" Ayetin devamında ise "Biz dileseydik gökten öyle ayetler indirirdik ki boyun bükmeye mecbur kalırlardı" buyrulurken, Allah-u Teâlâ'nın kudreti hatırlatılarak peygamber teselli edilmiştir.⁸³

B) SÖZEL/PSİKOLOJİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE YÖNELİK ALDIĞI TEDBİRLER

Kişiyi bağırma, başkaları önünde küçük düşürme, gururunu incitme, kişiyi fiziksel şiddet uygulamakla tehdit etme, kişinin duygu ve düşüncelerini açıkça ifade özgürlüğünün elinden alma...gibi fiziksel bir baskı olmaksızın uygulanan ve ruh sağlığını bozucu eylemler⁸⁴ olarak tanımlanır.

a) İnsanların hatalarını toplum içinde bildirmemiştir: Hz. Peygamber nazik ve kibar bir insandı. Bunu çevresindeki bütün insanlara karşı davranışlarında gözlemlemek mümkündür. İnsanları toplum içinde rencide etmemek için onları doğrudan muhatap almaz. Uyarısını dolaylı olarak yapardı. Hz. Aişe'nin bildirdiğine göre "Allah Rasulü, bir kimseyle ilgili bir şey (şikâyet) ulaştığında, "falancaya ne oluyor da böyle söylüyor" demez "bazı kimselere ne oluyor da böyle söylüyor" derdi."⁸⁵

⁷⁹Malik b. Enes, el-Muvatta, Husnu'l-Hulk,1,No:8,II/904.

⁸⁰ Muslim, el-Cami,Musafirun139,I/513.

⁸¹ Tirmizi,es-Sunne,Taharet,112,I/276.

⁸² Muslim,age,talak,29.

⁸³ 26 Şuara,3-4.

⁸⁴ Tuğlu, Nuri, age, s.83-84.

⁸⁵ Ebu Davud, es-Sunne,Edeb,5,V/143.

b) Öfke konusunda insanları bilinçlendirmiştir: Toplumda görülen şiddet olaylarının doğmasında en etkili olan şey öfkeyi kontrol edememektir. Kavgadan öldürmeye bütün şiddet olayları öfkeli insandan sadır olmaktadır.⁸⁶ Hz. Peygamber gücün şiddetle ifade edildiği bir toplumda “Güçlü kimse, güreşte güçlü olan değil, kızgınlık anında kendisine hakim olandır”⁸⁷ buyurmuştur. Hz. Peygamber öfke anında Eûzu besmele çekilmesini ve bulunduğu halden pozisyon değiştirilmesini ve abdest alınmasını tavsiye etmiştir.⁸⁸ Hz. Peygamber kendisini öldürmek isteyenlere, sevdiği amcasını Uhud’da şehid edenlere karşı tabî ki de öfkelenmiş, fakat öfkesini doğru zaman ve doğru şekilde ifade ettiği için kovulduğu şehri fethederek büyük bir başarı elde etmiştir.⁸⁹

c) İnsanların seviyesine göre konuşmuştur: Beni Fezare’den Damdam ibnu Katade gelip karısının siyah bir çocuk doğurduğunu söyleyerek kadından zina şüphesini ima eder. Rasulullah’la aralarında şu konuşma geçer:

“Senin develerin var mı?”

“Evet!”

“Renkleri nedir?”

“Kırmızıdırlar.”

“Aralarında boz renkli de var mı?”

“Evet, boz olan da var.”

“Peki, bu bozlar için ne dersin(nereden geldiler)?”

“Belki de bir damara çekti.”

“Öyleyse senin çocuğun da bir damara çekmiş olabilir.”

Dolayısıyla Resulullah’ın hayatındaki bu örnek muhatabın kültürünü, örf ve âdetini, bilgi seviyesini ve anlayış düzeyini çok iyi bilinmesini gerektirmektedir. Çünkü insanları kazanmada, onların bilinçaltında yatan duygu ve düşünceleri bilmenin etkisi büyüktür.⁹⁰

d) Mükâfat yöntemini kullanmıştır: Peygamber Hendek savaşı esnasında, düşman orduları hakkında bilgi getiren Zubery b. Avvam için “Her Peygamber’in bir havarisi vardır. Benim de Zubeyr b. Avvamdır”⁹¹ buyurmuştur. Rasulullah(sav),benzeri övücü sözleri birçok sahabi için kullanmıştır.

⁸⁶ Öztop, İbrahim, Hz. Peygamberin Şiddete karşı aldığı tedbirler, USBE, Bursa(basılmamış yüksek lisans tezi),2003,43-44.

⁸⁷ Buhari,age,Edep,76;Muslim,age,Birr,107.

⁸⁸ Ebu Davud,age,Edep,4.

⁸⁹ Dülber, Hatice, Öfke Anında Olumsuz Tepkileri Olumlu Hale Getirme, Gölbaşı ŞSKAİHL Dergisi,Ankara,2014.sayı 4, s.14-15.

⁹⁰ Ebu Davud, age,Talak, 28.

⁹¹ Buhari, age, Cihad, 40-41.

e) Alternatifler sunmuştur: Genelde anne ve babalar, öğretmenler yapma etme veya günah sevap diyerek karşısındakilere kızar veya bağırarak onları yönlendirirler. Hâlbuki Peygamber yapılmasını istemediği davranışın yerine bir alternatif getirerek problemi çözmektedir. Örneğin; “Birgün Ensar’dan (Medineli Müslümanlardan) birisinin bahçesindeki hurma ağaçlarını taşıyan Rafi b. Amr’ı bahçe sahibi yakalayarak Hz Peygamber’e getirdi. Peygamber Rafi’ye neden ağaçları taşıdığını sordu. Rafi aç olduğunu söyleyince “bir daha acıkınca ağaçları taşıma, altına düşenleri al, ye!...”⁹² buyurdu.

f) İstişareye önem vermiştir: Peygamber vahiy olmayan konularda çevresindekilerle istişare etmiştir. Bedir, Uhud, Hendek savaşlarında ashabla yaptığı istişareler buna örnek olarak verilebilir. Uhud savaşının nasıl yapılacağı konusunda ashabıyla istişare etmiş, kendi kanaati Medine’de kalıp savunma savaşı yapmak olmasına rağmen, onların teklifini kabul etmiştir.⁹³

g) Ahlaki ilkelere dikkat çekmiştir: Aslında bu madde bütün şiddet türlerine karşı alınan tedbirleri içerir. Aynı zamanda Kur’an-ı Kerim’in ve Peygamberin kazandırmaya çalıştığı tüm ahlaki kuralları içerir. İslam’ın ahlak kurallarını zikretmek konumuzun sınırlarını aşacağı için sadece birkaç tanesini zikretmekle yetineceğiz. Örneğin; Kibirlenmemek, yalan söylememek, dürüst olmak, iyilik yapmak, adil olmak, karşımızdakini küçümsememek...

Numan b. Beşir (r.a) anlatıyor: Babam, “malının bir kısmını bana tasadduk etti (bağışladı). Ancak annem Amra binti Revaha, “Resulullah (s.a.v)’ı şahit tutmadıkça buna razı olmam.” dedi. Babam, bana yapılan bağışa şahit tutmak için Nebi (s.a.v)’ye gitti. Allah’ın Resülü, “bunu bütün çocuklarına yaptın mı?” diye sordu? Babam “hayır” deyince, Resulullah (s.a.v), “Allah’tan korkun! Çocuklarınız hakkında adil olun” buyurdu. Bunun üzerine babam döndü ve o sadakayı geri aldı.”⁹⁴ Bu rivayetten de anlaşılacağı üzere Hz. Peygamber, çocuklarımız arasında herhangi bir ayırım yapmadan eşit davranmamız gerektiğini ifade etmektedir.⁹⁵ Yüce Allah Kur’an’da adaleti Allah için yerine getirmeyi, doğru şahitlik etmeyi, birilerine kızarak adaletten ayrılmamayı emretmektedir.⁹⁶

Bir defasında Ebu Zer el-Ğıfari, Bilal-i Habeşi’ye “Kara kadının oğlu” demişti. Peygamberimiz bunu öğrenince çok öfkelenmişti. “Ey Ebu Zer! Sen onu anasından dolayı ayıpladın öyle mi? Demek ki sen, içinde hala cahiliye ahlakı kalmış bir kimse imişsin” dedi. Ebu Zer bu sözü söylediğine pişman oldu ve yanağını yere koyarak: “Bilal ayağıyla yanağıma basmadıkça, başımı yerden kaldırmayacağım diyerek özür diledi.”⁹⁷

⁹² İbn Mace es-sunen, Ticarat, 67.

⁹³ Hamidullah, Muhammed, İslam Peygamberi, İrfan yayıncılık, İst, 1993, II/892.

⁹⁴ Muslim, age, Hibat, 13

⁹⁵ Ünal, İsmail Hakkı, Kırk hadis yorum. DİB. yy, Ankara, 2012, s.209.

⁹⁶ Bkz. Maide/8.

⁹⁷ Buhari, es-Sahih, İman, 22, I/13.

C. CİNSEL ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE YÖNELİK ALDIĞI TEDBİRLER

Zorla veya korkutarak cinsel ilişkiye girme, aşağılayıcı ve küçük düşürücü cinsel eyleme zorlama olarak tanımlanabilir.⁹⁸

a) Evlenmeden önce eşlerin birbirini tanınması: Evlenmeden önce kişinin evleneceği kişide araması gereken özellikleri sıralayarak ileride çıkan problemlere karşı ümmetini uyarmıştır.

“Kadınla dört şey için evlilik yapılır: Malı, soyu-sopu, güzelliği ve dindarlığı. Sen bunlardan dindar olanı bul mutlu olursun.”⁹⁹ Birçoğumuzun evliliği bu kurala dikkat etmediği için problemlerle bir şekilde devam etmektedir. Dış görünüşe bakılarak yapılan evlilikler şiddetli anlaşmazlıklarla sonuçlanabilmektedir. Ailedeki şiddeti önlemede en etkili yöntem gençlerin evlilik öncesi bilinçlendirilmesidir. En azından kişinin kendisini tanıyacak evlilikten ne beklediğini bilecek bir dizi seminerden geçmesi daha sonra ortaya çıkabilecek problemlerin çözümünde daha donanımlı hale getirebilir. Bu konuda yazılan kitapları okuyarak bilinçli bir evlilik yapması ileride meydana gelebilecek birçok problemi engelleyebilecektir.

b) Evlenirken karşılıklı rızanın önemli olduğuna önem vermesi: Hz. Peygamber irade hürriyetine ve şahsi sorumluluğa önem verdiği için insanın hayatındaki en önemli kararda tarafların rızasını şart koşmuştur. Hz. Aişe “Ey Allah’ın Rasulu! Evlilikleri konusunda kadınlara danışılır mı?” diye sormuş, “evet” cevabı alınca, “peki bakire kız utanır söylemezse ne olacak?” sorusuna “onun susması izni sayılır”¹⁰⁰ buyurmuştur.

Bir genç kızın gelip babasının kendisini zorla evlendirdiğini söyleyince Hz. Peygamber kızın babasını çağırıp tercihin kıza ait olduğunu söylemiştir. Daha sonra kız bunu kadınların söz hakkı olup olmadığı için yaptığını söyleyerek babasının evlilik kararını kabul etmiştir.¹⁰¹

c) Sevgiyi öne çıkarması: Her şeyden önce ailenin sevgi temeline dayanmasından hareketle, bireyleri birbirini seven aile ortamında şiddetin varlığı imkânsız olmasa bile ancak ani gelişen ve olağanüstü durumlarda söz konusu edilebilir. Sevginin olduğu yerde huzur vardır, uyum vardır, mutluluk vardır.¹⁰² Allah(cc) “Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için türünüzden eşler yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesi de O’nun varlığının delillerindendir.”¹⁰³ diyerek eşler birbirlerinin elbiseleri olarak değerlendirilmiştir.¹⁰⁴ Hz. Peygamber Hz. Hatice’ye olan sevgi ve saygısını öldükten sonra bile devam ettirdiği ifade edilir.

⁹⁸ Küçük, Yunus Emre. agt,s.25.

⁹⁹ Muslim,age,Rada,53.

¹⁰⁰ Buhari,age,İkrah,3.

¹⁰¹ Nesai, es-Sunen, Nikâh,36.

¹⁰² Tuğlu, Nuri, age,s108.

¹⁰³ 30 Rum,21.

¹⁰⁴2 Bakara 187.

d) Kadına ait özel günlere saygı: Kadınlara ait özel günlerde onlarla normal ilişkilerine devam eden Peygamber onlarla sadece cinsel ilişkiyi yasaklamıştır.¹⁰⁵ Yahudiler kadının adet döneminde onla oturup kalkmaz, birlikte yemek yemezlerdi. İnen ayetten¹⁰⁶ sonra Hz. Peygamber ashaba kadınlarla cinsi münasebet hariç her şeyi yapabileceklerini söyleyerek¹⁰⁷ kadının doğal durumundan kaynaklanan manevi şiddeti de kaldırmıştır.

e) Namusa yapılan iftiralari yasaklaması: Namus kadın ve erkek için en önemli değerdir. Peygamberin bile özel hayatında yaşadığı olay onun hayatının o döneminde hem Hz. Aişe hem Saffan b. Muattal hem de Peygamber ve yakın çevresi için çok can yakıcı olmuştur. İfk olayı olarak meşhur olan bu hadiseden sonra şüphe üzerine, suçsuz insanlar hakkında tamamen tahmine dayanarak hükümler vermenin kötülüğü vurgulanmış ve ağır cezalar konulmuştur.¹⁰⁸

D. EKONOMİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE YÖNELİK ALDIĞI TEDBİRLER

Eşinin çalışmasına engel olma, ev harcamaları için para vermeme veya gelirinin elinden alınması gibi hususlar ekonomik şiddet olarak adlandırılabilir.¹⁰⁹ Ayrıca dolaylı gasp, riba/faiz, kapkaç terörü, insanlara ürettiklerinin değerinin¹¹⁰ verilmemesi, fahiş fiyata mal satılmaması, karaborsacılık, üretimde kaliteyi düşürmek, sahtecilik gibi hususlarda ekonomik şiddet olarak tanımlanmıştır.

a) Ailede görev ve sorumlulukların paylaşımı: Hz. Peygamber'in sünnetine baktığımızda ev işlerinde eşlerine yardım ettiğini, çocuklarının eğitimine vakit ayırdığını ve ilgilendiğini görmekteyiz. Hz. Aişe 'nin anlattığına göre Hz. Peygamber elbiselerini temizler, koyunlarını sağar kendi işini kendi görürdü. Elbisesini yamar, ayakkabısını tamir eder ve buna benzer işler yapardı. Hz. Peygamber çoluk çocuğunun işleri ile meşgul olur, namaz vakti gelince de namaza giderdi demiştir.¹¹¹ Aslında peygamber döneminde eşlerin ortak bir paylaşım içinde olduğunu görmekteyiz. Mescidde, evde, savaşta hayatı ortak paylaşıyorlardı. Hz. Peygamber hem evde eşlerine yardım ediyor hem de en önemli ve kritik zamanlarda onların fikrine önem veriyordu. Örneğin Hudeybiye antlaşmasında eşi Ümmü Süleym'in görüşüne göre hareket etmiştir.¹¹²

¹⁰⁵ Tirmizi ,age,Tahare.102(135)

¹⁰⁶ 2Bakara 222.

¹⁰⁷ Muslim,age,Hayz,16(32).

¹⁰⁸ Sarıçam, İbrahim, age, s.194-196.

¹⁰⁹ Küçük, Yunus Emre, agt, s.25.

¹¹⁰ Tuğlu, Nuri, agt,s.87.

¹¹¹ Buhari,age,Nafaka,8.

¹¹² Buhari,age,Kitabuş-Şurut,III/186.

Günümüz problemlerinden aileyi tehdit eden problemlerden biriside ailedeki görev paylaşımıdır. Özellikle bayanlarında iş hayatına girdikten sonra evdeki görevlerin paylaşımı konusunda problem ortaya çıkmaktadır. Aslında Peygamberin ailedeki roller konusunda kesin bir görev paylaşımı olmadığını görüyoruz. Bu kültür ve geleneğe göre eşlerin anlaşarak çözmeleri gereken bir problemdir. Eşinin maaş kartını almakta bir beis görmeyen birçok erkek, olay ev işlerinde yardımlaşmaya gelince bu konuda işbirliğine yaklaşmamaktadır. Bu durumda kazanılan paraların nasıl harcanacağı problem olmakta kavgalar çeşitli şiddet türleriyle karşımıza çıkmaktadır. Bunun çözüm yolu eşlerin ortak karar alarak sorumlulukların paylaşılmasıyla yakından ilgilidir. Bilindiği gibi Hz. Peygamber Hz. Hatice'nin yanında onun işlerini yaparak işe başladı. Hz. Hatice ile evlendikten sonra aynı işi devam ettirdi. Aralarında paranın yönetimi konusunda problem olduğuna dair bir veri yoktur. Aralarındaki sevgi o kadar güçlüydü ki Hz. Hatice Müslümanlara boykot uygulandığı günlerde mal varlığını Müslümanlara harcamaktan kaçınmamıştır.

b) Ahlaki ilkelerin uygulanması: Hz. Peygamber haksız kazanca kesinlikle karşı olduğu için aldatmayı kesinlikle yasaklamıştır Peygamberimiz, bir gün bir buğday yığınının yanına gelmiş, elini buğdayın içine soktuğunda parmaklarına ıslaklık dokunmuştu. Bunun üzerine sahibine “bu ne?” diye sordu. Buğdayın sahibi; “Onu yağmur ıslattı, ey Allah'ın Rasulü” deyince, Peygamberimiz; “O ıslak kısmı, insanların görmesi için üste çıkarsaydın ya. Aldatan bizden değildir.”¹¹³ buyurdu.

Hz. Peygamber doğrulukla çelişen her tutum ve davranışa karşı yakın çevresini uyarmıştır. “Bir gün Hz. Peygamber Abdullah b. Amr'ın evinde misafir iken, annesi henüz küçük olan Abdullah'ı bir şey vermek üzere yanına çağırdı. Hz. Peygamber, çocuğa ne vermek istediğini sordu. Annesi hurma vereceğini söyledi. Bunun üzerine Hz. Peygamber eğer aldatıp bir şey vermeseydin sana bir yalan yazılmış olurdu.”¹¹⁴

Hz. Peygamber hırsızlığı yasaklamış yapanlara gereken cezayı vermiştir. Mekkeli soylu bir kadın hırsızlık yapmış ve cezaya mahkûm olmuştu. Bu kadının affedilmesi için yakınları Peygamber'in (sav) sevdiği bir kişi olan Usame b. Zeyd'i aracı kıldılar. Usame Hz. Peygamber ile konuştu ve şu cevabı aldı: “Usame! Seni Allah'ın koymuş olduğu herhangi bir cezanın uygulanmaması için aracılık yapar görmeyeyim.” Sonra Rasulullah (sav) bir konuşma yaparak şöyle söyledi: “Şüphesiz sizden önceki milletlerin mahvolmasının başlıca sebeplerinden birisi, içlerinden asil (soylu) bir kişi hırsızlık yaptığında onu (cezadan) af etmeleri, zayıf birisi hırsızlık yaptığında ise, ona ceza uygulamalarıdır. Allah'a yemin olsun ki, eğer hırsızlık yapan Muhammed'in kızı Fatıma dahi olsa, onun da elini keserdim.”¹¹⁵

¹¹³ Müslim, age, İman,43,IV/99.

¹¹⁴ İbn Hanbel, Müsned, III/447, Dülber, Hatice, Birlikte Yaşama Ahlakı ve Hayatından Örnek Kural ve Davranış Şekilleri, Timav Sempozyum, 2017, s.20.

¹¹⁴ Buhari, es-Sahih, Hudud, 11, VIII/16; Ebu Davud, es-Sunne, Hudud, 4, V/537-538. ¹¹⁵ Bkz. Öztoprak, Mustafa, Bireysel ve toplumsal meselelerde Hz. Peygamber'in Problem çözme yöntemleri, OMÜİFD, dergisi, 2014, sayı:37, s.231-261.

SONUÇ

Şiddet bedene yapıldığında bile insan ruhunu acıtan bir olaydır. Belki çabuk ve kısa yoldan insanlara bu şekilde hükmedilebilir. Ama bunun etkisi ve açtığı yaralar derin olacaktır. Bu nedenle mümkün olduğunca şiddete başvurulmamalı, karşılaştığımız problemlerde peygamberin yöntemlerini kullanmak için çaba sarf edilmelidir. Bu oldukça zor ama daha kalıcı ve etkili bir yöntemdir. Buna rağmen kültürel olarak dayağın terbiye etme aracı olarak kullanılabileceğine dair sözler az değildir. “Kızını dövmeven dizini döver.” “Dayak cennetten çıkmıştır.” “Nush ile uslanmayı etmeli tekdir tekdir ile uslanmayanın hakkı kötektir.” Ayrıca şunu da söylemek gerekiyor ki gücü elinde (bu genellikle servet ve makamdır) bulunduran kişi çevresindekileri şiddet kullanarak ezmeye çalışabilir. Ama Allah ve Rasulü bunu yapanların kul hakkına girmeleri nedeniyle büyük bir azapla cezalandırılacağını bildirmişlerdir. Hz. Peygamber yokluğu gördüğü gibi varlığı ve makamı da gören bir şahsiyettir. Hayatının hiçbir döneminde insanları ezerek ve başka şekillerde şiddete ihtiyaç hissetmemiştir. Üzülerek söylemek gerekirse Müslümanlar arasında görülen şiddet olaylarının sebeplerinden en önemlisi Müslümanların henüz Peygamberin örnek hayat seviyesini anlayamadığını göstermektedir.

Müslümanların Hz. Peygamber’in bu konudaki örnek hayatını ve şiddeti hoş görmeyen söz ve davranışlarına bakarak ders alması ve hayatlarını buna göre yönlendirmesi gerekir. Bu nedenle Müslümanlar, herşeyden önce Kur’an ahlakıyla ahlaklanmış kendi Peygamberlerini iyi tanıyıp, O’nun sünnetini hayatlarında uygulamaya çalışmalıdırlar. Hz. Peygamber Veda hutbesinde Kur’an’ı ve Sünnetlerini bize rehber olarak bırakırken Müslümanları da birbirlerine doğru yolu telkin etmede yardımcıları olarak bırakmıştır.

Gerek insanlara gerekse hayvanlara karşı şiddet uygulayan kişi çeşitli sebeplerle böyle bir davranış sergilemektedir. Bu tür davranışların önüne geçebilmek adına gerek aileler gerekse eğitim kurumları veya sivil toplum örgütleri bu konuya ağırlık vermeli, Peygamberin şiddete karşı hayatından örnekler vererek İslam’ın barış, sevgi ve saygıya dayalı düsturlarını öğretmelidir.

Hz. Peygamber davranış ve sözleriyle şiddeti hiçbir şekilde tasvip etmemiş ve bunun önüne geçmek adına Kur’an’dan aldığı terbiyeyi hayatına uygulayarak Müslümanlara örnek olmuştur. Söz ve davranışlarıyla gerekli tedbirleri alarak tüm insanlığa rehber olmuştur. Bu nedenle Hz. Peygamberi doğru ve iyi bir şekilde tanımalı ve onun bu ilkelerini hayatımıza uygulamalıyız. Hz. Peygamber bir beşer olarak hayatında şiddet içerikli davranışlara yer vermeden yaşadığına göre, onu örnek alarak bu şekilde yaşamaya çalışmalıyız.

KAYNAKÇA

Altuntaş, Halil-Şahin Muzaffer, Kur'an-Kerim Meali, DİB Yay, 22. Baskı, Ankara, 2012

Ateş, Abdurrahman, Kur'an'a Göre Dinde Zorlama ve Şiddet Sorunu, Beyan Yay, İstanbul, 2002.

Balcı İsrâfil, Mürtedin Yakılarak Öldürüldüğüne Dair Rivayetlerin Tahlili, Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, Sayı 4, Samsun,2006.

Buhârî, Ebû Abdillâh Muhâmmmed b. İsmâ'il, *el-Câmi'u'Sahih*, I-VIII, Çağrı Yay., İst.1992.

Dülber, Hatice, İbn Kuteybe ve Hadis Anlayışı, İlahiyat yay.2014,Ank.

- Öfke Anında Olumsuz Tepkileri Olumlu Hale Getirme, Gölbaşı ŞSKAİHL. Dergisi, Ankara, 2014. sayı 4.

Ebû Dâvûd, Suleymân b. el-Eş'as es-Sicistânî, *Sunen*, I-V, Çağrı yay., İstanbul 1992.

Ertürk, Mustafa, Şiddet İçerikli Bazı Rivayetlerin Tahlil ve Tenkidi, ÇİFD Sayı 2, Çorum, 2002.

, Çocuğun Dini Eğitiminde Kullanılan Bir Hadis ve Tahlili, Marife, Yıl 2, Sayı 2, Güz 2002.

Erul, Bünyamin, Siret Tedkikleri, Otto Yay, Ankara, 2013

Fayda, Mustafa, İfk Hadisesi, TDV İslam Ansiklopedisi.

Fromm, Erich, İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri, Say Yay.2016.

Güneş, Âdem, Şiddet Din Eğitimi ve Değerler, Arı Yay. İstanbul, 2016.

Hâkim et-Tirmizî, Ebû Abdillâh Muhammed b. el-Hasan b. Bişr, *es-Sunen*, Çağrı Yay., İstanbul, 1992, I-V.

Hamidullah, Muhammed, İslam Peygamberi, İrfan Yayıncılık, İstanbul, 1993, I-II.

İbn Hanbel, Ahmed b. Muhammed, *Musned*, Çağrı yay., İstanbul 1992, I-VI.

İbn Hişâm, Ebû Muhammed Abdulmelik b. Hişâm b. Eyyûb el-Himyerî, *es-Sîretu'n-nebeviyye*, (thk. Tâhâ Abdurraûf Sa'd), I-VI.

İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd el-Kazvinî, *es-Sunen*, Çağrı yay., İstanbul 1992, I-II.

İbn Manzûr, Ebû'l-Fadl Cemâluddîn Muhammed b. Mukerrem el-İfrîkî el-Mısırî, *Lisânu'l-Arab*, Dâru's-Sadr, Beyrut 1375/1956, I-XV.

Kırbaşoğlu, Hayri, İslam'a Yaman Sanal Şiddet Recm ve İrtidat Meselesi, İslamiyat 5 (2002) sayı 1, s125.

Küçük, Yunus Emre, Eşler Arası Şiddeti Önlemede Fıkıhta Öngörülen Tedbirler, RÜSBE, Rize, 2011

Önkal, Ahmet, Beytü'l-Midrâs, DİA., İstanbul,1992,VI/95.

Özsoy, Ömer-Güler, İlhami, Konularına göre Kur'an, Fecr Yay. Ankara,1998.

Martı, Huriye, Kadın Konusunda Rasulullah (sav)'a Nisbet Edilen Uydurma Hadisler, Son Peygamber info,31.01.2014.

Öztop, İbrahim, Hz. Peygamberin Şiddete Karşı Aldığı Tedbirler, Uludağ Üniversitesi SBE, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 2003.

Redhouse İngilizce- Türkçe Sözlük, İstanbul,1998.

Sarıçam, İbrahim, Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, TDV yay.Ank.2005.

Sönmez, Zekiye, İslam'ın Ortaya Çıktığı Dönemde Arap Yarımadası'nda Hıristiyanlık, TDV Yay., Ankara, 2012,s.198.

Tarhan, Nevzat, Kadın Psikolojisi, Nesil Yay, Ankara, 2018.

Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ, *Sünen*, Çağrı Yay., İstanbul 1992, I-V.

Tuğlu, Nuri, Bireysel ve Aile İçi İlişkilerde İslam'ın Şiddet Karşıtlığı, Rağbet Yay. İstanbul, 2016.

Türkçe Sözlük, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, TTK Basımevi, Ankara 1988.

Ünal, İ. Hakkı, Sünnet ve Şiddet, "Şiddet Karşısında İslam" DİB Yay.Ankara, 2015.

, Kırk hadis yorum. DİB. Yy, Ankara, 2012.

, Kadın ve aile yazıları, DİB Yy, Ankara, 2011.

, Sünnet ve Şiddet, "Şiddet Karşısında İslam" DİB Yy. Ankara, 2015.